

VIAȚA NOASTRĂ E CEEA CE FACEM NOI DIN EA

(postfață la volumul Mariane Harjevschi „JULIAN FILIP: BALANȚA VĂRSĂTORULUI, VEDEREA MERGĂTORULUI”, Editura Prut, 2017)

Omul cât trăiește vrea să devină inconfundabil. Spre asta își îndreaptă toate eforturile – fie academicianul, medicul, profesorul sau țăranul, omul de rând... Unii o fac sistemic, planificat, orientat. Alții o fac instinctiv. Iulian Filip e un inconfundabil intuitiv, știind că părinții, oameni cuminți, de la țară, au păstrat pentru el aceste gene ale inconfundabilului. El le utilizează la maximum, și pentru ei.

Atunci când ceva se naște din autenticitate, când crezi ceva după propriul plan și când acel ceva e real, sincer și adevărat, asta este ceea ce-l face să fie inconfundabil. Dar să fii așa ca Iulian Filip – liber să crezi, liber să explorezi, liber să experimentezi – trebuie să ai un adânc simț al îndreptățirii personale. Asta nu înseamnă să te crezi un Făt-Frumos sau să te porți de parcă lumea ți-ar datora ceva. Asta înseamnă că ești în această lume și că ai o viziune, a ta, proprie, și ai un cuvânt de spus. Dacă am încerca să-l definim pe Iulian Filip ca persoană creativă, vedem că i se potrivesc multe: este scriitor, artist, este muzician, actor, inventator, pictor, bucătar, designer, cercetător, vorbitor public, povestitor... E foarte aici (prezent) în literatură, artă, folclor, cultură, viața socială, Chișinău, Sofia, Drochia, peste tot! Permanent e în dimensiunea de eliberare artistică – permanent produce ceva... Iulian Filip nu se teme că este suficient de original, vrea să fie cel mai original, inconfundabil. Îi reușește.

Volumul „Dialoguri la focul din vatră” scoate în evidență părțile inconfundabile ale lui Iulian Filip. Ba chiar insistă să spun că acest volum ne învață arta de a fi inconfundabil. Nu e nici ghid, nici hartă, nici formulă, nici set de instrumente, dar citindu-l îți poți face unul, al tău.

S-a prefigurat o lucrare-oglină, dar nu obișnuită, una ca din „Alice în țara minunilor”, miraculoasă, care, la prima vedere, superficială (multă lume se mulțumește doar cu asta), înjgheabă un portret. La a doua vedere, profundă, e un volum care, exact

ca în „Alice...”, te captează într-o călătorie pe care nu vrei s-o abandonezi și prin care vezi un altfel de portret, profund creativ, filozofic, literar și omenesc-existențial; un portret la care te raportezi, te compari, te re-evaluezi, de care te minunezi și totodată, unul răscolitor... viața (casa/acasele), faptele lăsate, visuri (realizate, abandonate, care, încă, zboară), femeia, mama, tata, satul, copiii... e un exemplu de transcendență umană... Asta ne spune Iulian Filip, că, oriunde s-a aflat, a încercat să-și depășească limitele. Și a reușit – asta ne fascinează!

Am parcurs lucrarea, deși multe lucruri descrise le cunoșteam, încerc, cu creionul în mână, pentru că e o lucrare de eliberare artistică, procedeu prin care își arată viața pe care a trăit-o și ce a făcut cu ea. Se zice că viața noastră e ceea ce facem noi cu ea. Revelația volumului „Dialoguri la focul din vatră” este că descoperim ceea ce-a făcut Iulian Filip cu viața sa, iscusit descusut de Mariana Harjevschi, curajos lansată într-un megadialog cu experimentatul Iulian Filip. Și-a spus cuvântul afinitatea astrală – doi Vărsători!

Am mai spus-o, dar revin după lectura Dialogurilor, cu convingerea că Iulian Filip e omul priceput la toate – priceput la logică (e matematician), priceput la cuvinte, priceput la muzică și artă, priceput la oameni, priceput în raport cu sine. Prof. Howard Gardner i-a numit pe astfel de oameni *pregătiți pentru orice altceva*. Aceste priceperi l-au ajutat să creeze pe „furate”, din timpul altor activități (era capul culturii chișinăuene și se produceau multe evenimente, fapte frumoase pe atunci). Și, ca un creativ inconfundabil, folosea materiale „aruncate” de alții. Dacă nu avea pânză, utiliza cartonul, dacă nu avea carton, utiliza materiale reciclate și-și muta picturile în sertare de la mesele vechi, demonstrând că viața creativă e întotdeauna posibilă dacă ai ce spune printre niște linii comunicante, printr-un tablou, printr-o poezie, printr-un spectacol, scenariu, printr-o cercetare, printr-un dialog. Doar dacă au ajuns la coacere – nici mai devreme, nici mai

târziu! Doar atunci le transformă în fapte, pași, umbre. Referitor la aceste aspecte Iulian Filip ne dă două repere călăuzitoare – pentru el și deci și pentru noi le-a adus în acest volum: „Theodore Roosevelt a lansat un indemn valabil nu doar pentru vremurile sale: *Să faci ceea ce poți cu ceea ce ai acolo unde ești*. Și Ernest Hemingway tot la verbul esențial *a avea înțelege să accentueze: Nu este momentul să te gândești la ce nu ai. Gândește-te la ce poți face cu ceea ce ai*”.

Iulian Filip e un Creativ – ne oferă prin tot ce face juxtapuneri neobișnuite, îi place să experimenteze, inoveze și, totodată, să rămână ancorat adânc în tradiții (cercetător folclorist). Iulian Filip are o preocupare, pe care o situează înaintea tuturor priorităților – reînnoirea personală. Este unul din cei mai activi Reînnoitori Personali. Vine cu proiecte ieșite din comun, idei trăsnete, acționează pieziș, când lumea alege drumul drept, merge în sus sau merge *Acasă...*, îi place (o politică personală) să decreteze, din când în când, ziua lucrurilor libere... Îi place să-și aranjeze un mediu de activitate plin de inspirație („Casa greierului” sau „Terasa” cu căpșuni, mușcate și orhidee..., mai mult – îl personalizează – personalizându-l, spațiul lui Filip, devine plin de vigoare, dospește de energie, de inovații, de idei, proiecte, versuri (de pe la 3, 4 de noapte), desene, acordeon, prieteni. Fiind priceput în raport cu sine, îi place să se evalueze, să se măsoare (jonglând cu kilometri, metri, centimetri, milimetri...), să se cântărească (chiar și-a cântărit cărțile!). Nu-i priceput doar la zgârcenie. E omul generos care împarte și dăruiește tot ce face, studii, opere, cunoștințe și abilități, merinde și chiar spațiul său personalizat.

Mariana Harjevschi, șmecheră ca și protagonistul, scoate destânuri din copilărie până în prezent, cu insistență și referire la acest tip de volum „dialoguri autobiografice” care „E formula de carte totalizatoare, în care se dau în vileag înțelegerile de pe urma lecțiilor și binecuvântărilor vieții protagonistului.”

Iulian Filip recunoaște că „În sfârșit se poate să fac ceea ce evitam cu îndârjire: să mă dau la răsfoit *albele*, aceste plăceri mai naturale, poetice *șoptiri* din cele trăite, din cele parcurse, din cele împlinite, din cele suferite – chiar ce am trăit? chiar ce am trecut? La urma urmei (frumoasă, dar ușor cutremurătoare, această întorsătură de vorbă), chiar ce am împlinit?”

Provocat de Mariana Harjevschi, spirit tânăr și cutezător, Iulian Filip și-a „povestit viața aproape trăită”, a găsit răspunsuri splendide la întrebarea „*ce însemna să fii modern în copilăria mea la Sofia*” și la multe alte întrebări „șmecheroase”. Protagonistul a numit povestitul vieții sale o recitare, „Când îți propui să recitești ceea ce ai trăit, când începi să reconstitui, revenirea în prezent, e dificilă și nu întotdeauna posibilă, iar dacă reușești, ești un pic altul, ca după orice călătorie...”. Se temea de ce va găsi, ce va „citi”, ce va scoate la iveală din filele (măpele) adânc îngropate, dar crestate, în memorie. Se temea să nu alunece prea mult sau profund în „înapoi”. Miza mult pe Mariana, stabilindu-i chiar și reguli: „Aici statutul *întrebătoarei* de tine se rifică: trebuie să mă strigi din când în când, să găsească ieșirea din bibliotecă/labirint, ori să-mi torci un fir călăuzitor, ca o veritabilă Ariadnă...”

Au reușit ambii să contureze un volum frumos. Secretul e curiozitatea caracteristică ambilor vărsători. Curiozitatea este alfa și omega, începutul și sfârșitul, o identitate blândă, liniștită, primitoare, prietenoasă, iarăși calități care-i caracterizează pe ambii. Mai mult, această carte e un proiect pasional, entuziasmat, făcut în casă.

Ambii – Mariana Harjevschi și Iulian Filip – au valorificat la maximum, unul descosând, altul țesând răspunsuri, provocarea zdrobitoare a dialogului, dar și a privilegiului. Unul întrebând, altul recitând, ne oferă o „investigație curioasă” a vieții lui Iulian Filip. Merită explorată! Este o sursă de inspirație. Mai mult de atât, e o sursă de educație.

Conf. univ., dr. Lidia KULIKOVSKI